

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

101

Vragen van het lid **Ellian** (VVD) aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over *de plaatsing van criminele kopstukken zoals Piet Costa* (ingezonden 26 augustus 2024).

Antwoord van Staatssecretaris **Coenradie** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 27 september 2024). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2023–2024, nr. 2573.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Piet Costa kon niet geloven dat kroongetuige in cel naast hem kwam: «Kans van 0,0000001%»»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2, 3, 4 en 5

Waarom is een crimineel kopstuk van het kaliber als Piet Costa in eerste instantie in een licht beveiligd regime in de Penitentiaire Inrichting Lelystad geplaatst? Welke afwegingen hebben geleid tot deze onbegrijpelijke beslissing?

Waarom waren op Piet Costa, het brein achter de weerzinwekkende martelcontainers, in eerste instantie geen verhoogde toezichtmaatregelen van toepassing?

Waarom is Piet Costa vervolgens overgeplaatst naar de Afdeling Intensief Toezicht in Leeuwarden, waar verschillende grote andere criminele kopstukken en/of gevaarlijke criminelen gedetineerd zitten?

Waarom zit crimineel kopstuk Piet Costa niet in de Extra Beveiligde Inrichting, gelet op de ernst van de dreigementen en uitingen die uit zijn communicatie met de buitenwereld blijken, alsmede het feit dat hij de leider is van een criminele organisatie?

Antwoord 2, 3, 4 en 5

Ik ga niet in op situaties van individuele gedetineerden. De vragen raken aan het plaatsingsproces van gedetineerden en aan de informatiepositie van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). Daar kan ik wel op ingaan.

¹ Algemeen Dagblad, 24 augustus 2024, <https://www.ad.nl/binnenland/piet-costa-kon-niet-geloven-dat-kroongetuige-in-cel-naast-hem-kwam-kans-van-0-0000001-a6430ac7/>.

Ten aanzien van het plaatsingsproces: de selectiefunctionarissen van DJI beslissen namens mij waar een gedetineerde wordt geplaatst. Bij de eerste plaatsing wordt conform de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing gedetineerden (Rspog) een risicoprofiel vastgesteld waarbij naar meerdere aspecten wordt gekeken, zoals de kenmerken en achtergronden van het delict en overige beschikbare informatie van het Openbaar Ministerie en de politie. DJI bepaalt welke inrichting en regime het meest veilig en passend is. In beginsel worden gedetineerden geplaatst in een penitentiaire inrichting gelegen in of toegewezen aan het arrondissement van vervolging. Na veroordeling in eerste aanleg is dit in een inrichting in het arrondissement van vestiging, tenzij er redenen zijn om daarvan af te wijken, zoals vanwege het risicoprofiel. Het uitgangspunt is dat een gedetineerde wordt geplaatst op een normaal beveiligde afdeling. Wanneer individuele veiligheidsmaatregelen niet afdoende worden geacht om gestelde risico's te beperken, kan plaatsing op een Afdeling Intensief Toezicht (AIT) aan de orde zijn.

Op het moment dat bij DJI bekend is dat bepaalde gedetineerden geen onderling contact mogen hebben of dat een combinatie van gedetineerden een versterkt risico geeft op het verstoren van de orde en veiligheid in de inrichting, worden zij, afhankelijk van de specifieke situatie, niet bij elkaar in dezelfde inrichting, op dezelfde afdeling, of in hetzelfde compartiment geplaatst.

Bij plaatsing in de Extra Beveiligde Inrichting (EBI) dient er op basis van de in art. 6 Rspog beschreven plaatsingsgronden sprake te zijn van een extreem risico of een onaanvaardbaar maatschappelijk risico. Of daarvan sprake is wordt zorgvuldig gewogen conform de procedure uit art. 26 Rspog.

Ten aanzien van de informatiepositie: als onderdeel van de versterking van de aanpak van georganiseerde criminaliteit tijdens detentie en berechting zijn de afgelopen jaren grote stappen gezet als het gaat om de informatiepositie. Dit betreft zowel de informatiepositie van DJI als de gezamenlijke informatiepositie van DJI, het Openbaar Ministerie en de politie.

Er is nu bijvoorbeeld in alle gevangenissen een lokaal Bureau Inlichtingen en Veiligheid. Binnen die bureaus worden informatie en signalen over risicogedetineerden verzameld, om doorlopend te bepalen of en welke (veiligheids-)maatregelen getroffen moeten worden, waaronder een overplaatsing naar een ander regime. Sinds 2021 is ook het Landelijk Bureau Inlichtingen Veiligheid operationeel, om ook inrichting-overstijgend de informatiepositie optimaal te kunnen benutten en zicht te houden op criminele netwerken. Daarnaast wordt momenteel gewerkt aan het volledig operationeel maken van de Detentie Intelligence Unit, waarbinnen informatie van DJI, het Openbaar Ministerie en de politie gezamenlijk wordt geanalyseerd. Ook deze analyses kunnen worden gebruikt bij (over)plaatsingsbeslissingen en het treffen van gepaste maatregelen in de verschillende fasen van detentie.

Vraag 6

Hoe vaak is inmiddels de D-grond uit artikel 6 van de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden toegepast op een gedetineerde?

Antwoord 6

Zowel in 2023 als in 2024 (tot op heden) is de D-grond uit artikel 6 van de Rspog tussen de vijf en tien keer toegepast. Daarbij geldt dat deze aantallen zien op zowel nieuwe EBI-plaatsingen als op verlengingen van EBI-plaatsingen. Bovendien is het relevant te vermelden dat een plaatsing in de EBI op meerdere gronden tegelijk plaats kan vinden. Ik ga niet in op het precieze getal, omdat dit meer gedetailleerde informatie prijsgeeft over hoeveel en mogelijk welke gedetineerden in de EBI verblijven. Om veiligheidsredenen doe ik dat niet.

Vraag 7

Vindt u dat indien een crimineel veroordeeld wordt tot bijvoorbeeld 15 jaar cel voor het dagelijks leiden van een criminele organisatie die duizenden kilo's cocaïne smokkelde, hij een onaanvaardbaar maatschappelijk risico vormt in termen van algemeen gevaar voor de openbare orde en veiligheid van personen vanwege de aard van de verdenking, de aard van het misdrijf en de omstandigheden waaronder dat misdrijf is gepleegd? Zo ja/nee, waarom?

Antwoord 7

Plaatsing in de EBI op de zogenoemde D-grond is, net als op de andere gronden, een uitkomst van een individuele afweging en beoordeling. Plaatsingsbesluiten worden genomen in afstemming met en op basis van informatie van DJI, het Openbaar Ministerie en de politie. Over individuele gevallen doe ik geen uitspraken.

Vraag 8

Bent u ervan overtuigd dat ten aanzien van de plaatsing van criminele kopstukken, de risico's die van deze criminelen uitgaan, voldoende worden erkend en herkend en zodoende een prominent onderdeel zijn van de plaatsingsbeslissing? Zo ja/nee, waarom?

Antwoord 8

Ja, daar wordt doorlopend aan gewerkt. In de afgelopen jaren is er een verdergaande professionalisering op dit gebied ingezet. Tussen 2021 en nu heeft dat geleid tot de uitbreiding van de Bureaus Inlichtingen en Veiligheid naar alle gevangenissen, tot de inrichting van het Landelijk Bureau Inlichtingen en Veiligheid en tot de Detentie Intelligence Unit, die momenteel volledig operationeel wordt gemaakt. Zie ook mijn antwoord op de vragen 2 t/m 5. Hierdoor is er sprake van een sterk verbeterde informatiepositie, waar bij plaatsingsbesluiten volop gebruik van wordt gemaakt.

Vraag 9

Speelt het gebrek aan plekken en/of personeel een rol bij de beslissing om een crimineel kopstuk toch maar in een lichter regime te plaatsen? Zo ja/nee, waarom?

Antwoord 9

Nee. De veilige detentie van hoogrisicogedetineerden is topprioriteit. Alle gedetineerden die gezien hun risicoprofiel in de EBI of op een Afdeling Intensief Toezicht (AIT) dienen te worden geplaatst, worden daar ook daadwerkelijk geplaatst. We verwachten dat in de toekomst het aantal gedetineerden waarvoor plaatsing in de EBI of op een AIT geëigend is zal toenemen. Daarom wordt het aantal EBI- en AIT-plekken flink uitgebreid. De EBI in Vught wordt met 12 plekken uitgebreid, conform de motie Ellian/Wilders. Die uitbreiding wordt naar verwachting eind 2026 opgeleverd. Daarnaast werken we aan een tweede EBI in Vlissingen met 24 EBI-plaatsen. De oplevering van het Justitieel Complex Vlissingen staat gepland voor 2030. De AIT-capaciteit wordt stapsgewijs uitgebreid, van 49 plaatsen nu naar circa 126 plaatsen in 2030.² Zo kunnen we ook in de toekomst de juiste beveiliging en het benodigde toezicht realiseren ten aanzien van de steeds groter wordende groep hoogrisicogedetineerden.

Vraag 10

Hoe vaak gebeurt het dat bij een crimineel kopstuk zoals Piet Costa de selectie-adviescommissie Extra Beveiligde Inrichting om advies wordt gevraagd?

Antwoord 10

In 2024 zijn (tot op heden) veertien dossiers behandeld in de selectie-adviescommissie EBI. Ook hier gaat het om advisering over zowel plaatsingen als verlengingen. Ik kan hier het precieze aantal noemen, omdat het aantal adviezen niet prijsgeeft wat de uitkomst is geweest van die adviezen en van de uiteindelijke plaatsingsbesluiten.

Vraag 11

Wat gaat u eraan doen om ervoor te zorgen dat criminele kopstukken en/of gevaarlijke criminelen zoals uitvoerders van liquidaties voldoende van elkaar gespreid kunnen worden?

² Kamerstukken II 2023/24, 29 911, nr. 438.

Antwoord 11

Het is van groot belang dat gedetineerden van wie op basis van informatie van DJI, het Openbaar Ministerie en de politie is besloten dat ze geen contact met elkaar mogen hebben, fysiek uit elkaar worden geplaatst. Het beoordelen welke gedetineerden wel of geen contact met elkaar mogen hebben wordt steeds getoetst aan veiligheidsrisico's voor de maatschappij en voor de orde en veiligheid van de inrichting. Daar is het (over)plaatsingsbeleid dan ook op ingericht. Met de uitbreiding van capaciteitsplaatsen zoals toegelicht in het antwoord op vraag 9 kan ook in de toekomst voldoende spreiding en compartimentering worden georganiseerd.

Vraag 12

Kunt u garanderen dat kroongetuigen altijd op een veilige en heimelijke detentielocatie worden ondergebracht?

Antwoord 12

Ook voor kroongetuigen geldt dat veilige detentie van het grootste belang is. Over de detentiesituatie van kroongetuigen is dan ook altijd intensief contact tussen DJI, het Openbaar Ministerie en de politie. Op welke locatie de detentie wordt uitgevoerd is afhankelijk van alle relevante omstandigheden. Ook dit betreft daarmee een individuele beoordeling.